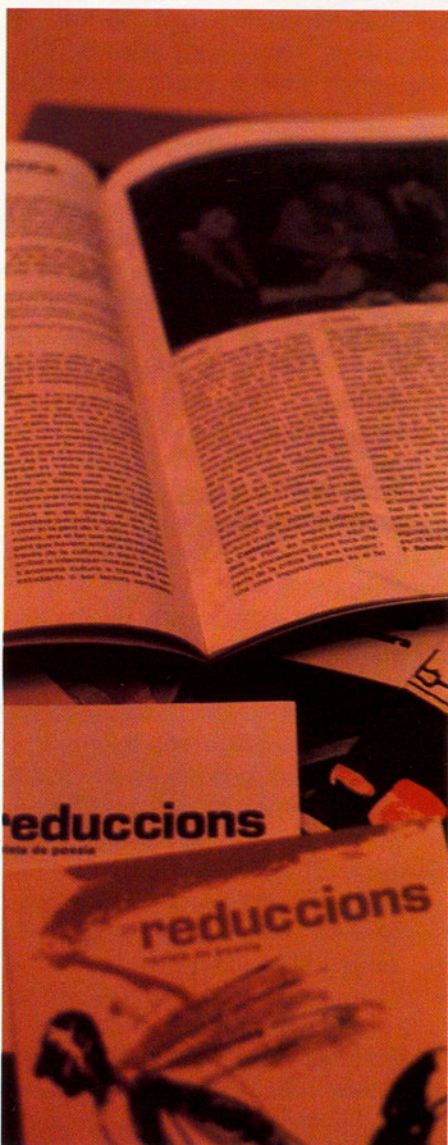

ARMAND QUINTANA I PANEDAS

LA VIDA CULTURAL

LES REVISTES ESPECIALITZADES, UN TRET CARACTERÍSTIC DE L'EMPENTA CULTURAL DE VIC

L'APORTACIÓ D'OSONA A LA cultura dels Països Catalans ha estat històricament important, sobretot en el camp de les lletres.

L'empenta que la comarca donà al moviment renaixentista, especialment amb la figura cabdal de Verdaguer, va ser definitiva. La llengua catalana, després de gairebé tres segles i mig de claudicacions, tornava a prendre volada literària. Però això és història d'ahir que escapa dels límits d'aquest article.

El que ara ens interessa és la represa cultural contemporània que a Osona s'inicia, com a d'altres llocs, en la dècada dels cinquanta, amb l'aparició d'uns grups amb idees innovadores que contrasten fortament amb els sectors tradicionalment conservadors, difícils de penetrar pel seu rebuig a la novetat, al qual, en aquells moments, s'afegia una por política que els mantenia encara més tancats.

la llengua

En el camp de la llengua, la represa, a més d'un factor cultural de primer ordre, fou també un element reivindicatiu molt polititzat.

La mateixa denominació de la capital de la comarca —Vic, per als innovadors enfront del Vich oficial— fou motiu de repressions i de multes pel sol fet de voler fer ús de la grafia correcta.

Aproximadament a meitat de la dècada dels cinquanta, ja es feien cursets

de català a l'empara del Patronat d'Estudis Ausonencs, entitat presidida per l'astrònom senyor Josep Pratdesaba i que tenia un altre cap molt visible, el doctor Eduard Junyent, historiador de prestigi internacional i convençut defensor de la llengua (Recordem que fou un dels puntals dels arriscats Concursos Parroquials de Poesia de Cantognegròs que tanta feina recatalanitzadora van portar a cap.). S'hagueren de superar molts entrebancs, però el fet que els cursos del Temple Romà tinguessin la protecció d'uns personatges pràcticament intocables garantia la continuïtat d'una acció que en altres llocs no es pogué iniciar fins molt més endavant.

Aquesta activitat en l'àmbit de la llengua no s'ha interromput mai, sinó que, més aviat, ha anat creixent.

Amb motiu de la creació de la Delegació Comarcal d'Òmnium Cultural s'intentà per tots els mitjans allò que es veia absolutament necessari: la introducció de l'ensenyament del català a les escoles; però era molt difícil de vèncer la por a la il·legalitat d'un dret tan natural com el d'aprendre —o ensenyar— la pròpia llengua.

Fou aleshores, concretament l'any 1972, que la Delegació encarregà al Col·legi d'Advocats de Vic un dictamen jurídic sobre l'ensenyament del català en el qual s'arribava, amb molta valentia, a unes conclusions completament positives. El document va produir un gran impacte i al cap de poc temps la Delegació d'Òmnium havia

L'ACTIVITAT CULTURAL ABASTA UN AMPLI VENTALL DE POSSIBILITATS

introduït professors de català pràcticament a totes les escoles d'Osona.

L'estudi de Modest Reixach *La llengua del poble*, publicat per Nova Terra, que recollia l'índex de catalanitat d'Osona, fou, també, promogut per l'Òmnium de Vic.

Vic va ser, així mateix, la seu de la cloenda de l'àmbit de Llengua del Congrés de Cultura Catalana i del primer Simposi de Llengua Catalana per a no-catalanoparlants que, organitzat per l'Escola Universitària Balmes, es portà a cap del 8 al 10 d'abril de 1981.

Actualment, la promoció de la llengua a la comarca passa sobretot pels Serveis Municipals de Català en col·laboració amb la Generalitat.

A Osona, en aquests moments n'hi ha cinc: a Centelles, Prats de Lluçanès, Taradell, Torelló i Vic.

Les funcions bàsiques que exerceixen són tres: la responsabilitat de la qüestió lingüística als ajuntaments, la correcció de textos dels ciutadans i la realització de campanyes per a la normalització lingüística.

Pel que fa a les dues primeres funcions, cal dir que els serveis han col·laborat activament en la catalanització dels ajuntaments i de moltes entitats ciutadanes.

Una part important de les activitats es dediquen a les campanyes que han impulsat i realitzat els serveis, a part de les que organitza la Generalitat: catalanització dels establiments comercials; "Catalanització de la Guia Telefònica"; "Fes-ho en català"; "Viu en català"; "Torelló en català", campanyes dirigides a fer prendre consciència que cal utilitzar el català en tots els àmbits.

Actualment s'està treballant en la preparació d'uns estudis sobre la situació sociolingüística a la comarca i en l'organització d'unes jornades de promoció de les publicacions periòdiques en català.

Els serveis col·laboren també en l'organització dels cursos de català per a adults, que durant aquest darrer any han aplegat uns 800 alumnes.

A més d'aquestes activitats cal remarcar que el Servei de Torelló publica unes pàgines de normalització lingüística al *Full Informatiu de l'Ajuntament* i el de Vic edita una revista mensual, *Atzar*, dedicada als cursos de català per a adults de la comarca.

Els Serveis de Català d'Osona es coordinen normalment en unes reunions periòdiques, per tal d'unificar criteris i

difondre les campanyes a d'altres municipis que no disposen de servei.

la literatura

En el camp de la literatura de creació, els osonencs han estat i són essencialment cultivadors de la poesia. Certament que hi ha hagut alguns narradors. Martí Genís i Aguilar pot ser l'exemple —gairebé excepcional— de bon prosista en un moment de gran eufòria poètica.

En la narrativa d'ara, gent vinculada a la comarca per diferents raons personals o de naixement —Josep Albanell, Núria Albó, Maria Àngels Anglada, Maria Dolors Orriols...— són noms prou coneguts; algun d'ells, però, també està lligat a la poesia que, repetim-ho, ha estat l'eix comarcal de la literatura de creació.

Segurament que avui són una bona colla els treballs de poesia d'autors comarcals que jeu en els calaixos esperant editor. Però la seva publicació és difícil. El cas del poeta de Manlleu, Jacint Sala, amb quatre llibres sortits gairebé simultàniament, és realment excepcional.

Pensem que la consagració de Miquel Martí i Pol, el cim més visible de la poesia osonenca i, segurament, el poeta actual més llegit als Països Catalans, ha estat obra d'una generació més jove que la d'ell mateix.

A part de l'edició d'algun llibre important de l'anomenat Grup de Vic —Serrallonga, Grau, Pous, Solà, etcètera— o d'altres de més joves —Medina, Suñol, Codina, Carrera, Puig...—, la poesia s'ha aplegat a l'entorn de diferents revistes, especialment *Home Zero*, *Clot* i *Reduccions*.

Home Zero, que recentment ha editat el número 12, és una revista feta per gent jove —generalment autors inèdits— on, a part de la poesia, que ocupa el bloc més important de la publicació, compta amb pàgines de crítica, d'assaig i de narrativa curta.

Clot, en els seus inicis, era una revista dedicada exclusivament a la poesia que després s'ampliava també amb col·laboracions de narrativa curta i assaig.

A partir del número 14, que sortia pel febrer de 1982, es produïa un canvi, motivat essencialment per la necessitat d'estendre el camp d'acció de la revista.

Els nous objectius de *Clot* es definien així: "El propòsit de *Clot* és el de

ser una *revista de literatura*... que abra- ci l'assaig, la crítica, la creació, el reportatge, que es dediqui també a la literatura infantil i que entengui que una eina d'aquest tipus ha de tenir el seu públic a tot arreu... Aquests darrers anys hem assistit a un gran fenomen de popularització de la nostra literatura abans reservada a cercles cultes i restringits; *Clot* vol complementar aquest procés fonamentant-lo i ajudant-lo a estendre's i a tirar endavant."

Reduccions és la revista de poesia més completa que surt a la comarca. Max Cahner la definí com "la millor revista de poesia dels Països Catalans". Dirigida per Lluís Solà i editada per Eumo, l'equip de redacció ha configurat una publicació d'una qualitat extraordinària, tant pel que fa referència al contingut com a la seva presentació. No l'hauria d'ignorar ningú que s'interessi de veritat pel fenomen poètic.

Està dedicada a investigar "tots aquells fenòmens relacionats amb l'activitat poètica. En especial pretén estar atenta a la poesia actual, publicar-ne textos i examinar-ne tendències. Així mateix vol incorporar al nostre àmbit lingüístic autors i aspectes de l'activitat poètica de l'estranger".

Val a dir que *Reduccions* està complint amb escriure aquestes finalitats. Els noms més solvents de la poesia i la crítica aporten els seus treballs a la revista que, tanmateix, ha obert també les seves pàgines a poetes i assagistes de les noves generacions, amb l'exigència, això sí, del rigor que ha presidit sempre la seva realització.

A part d'uns números monogràfics sobre Riba, Foix i Vinyoli, se n'han dedicat alguns a la poesia d'altres cultures amb problemàtiques més o menys afins a la nostra, tals com la neerlandesa i la basca.

Al capítol de traduccions —que va, per exemple, de Sèneca a Cardarelli, passant pels grans noms del romanticisme germànic i molts d'altres— se li concedeix una gran importància.

L'Ajuntament de Vic manté una secretaria d'administració oberta a aquestes publicacions.

la història

Un altre aspecte a considerar de les lletres osonenques és el de la història. Les fonts d'estudi vigatanes són, en aquest camp, importantíssimes. Moltes

tesis doctorals i de llicenciatura hi tenen el seu origen.

El material que poden subministrar la Biblioteca Episcopal, l'Arxiu Municipal de Vic, la biblioteca del Círcol Literari i d'altres arxius de la comarca és pràcticament inexhaustible.

Així, no és estrany que entitats com el Patronat d'Estudis Ausonencs, el Centre d'Investigacions Arqueològiques d'Osona o el Centre d'Estudis Socials d'Osona dediquin a la investigació històrica una gran part dels seus quefers.

Tampoc no ha de sorprendre, doncs, que proliferin cada vegada més els joves investigadors d'aquesta branca de la ciència que col·laboren que es pugui tenir un coneixement aprofundit del solc humà de la gent de la nostra comarca en gairebé tots els aspectes del dinamisme vital a través dels segles.

Ultra les publicacions de gent prou coneguda —Abadal, Gros, Junyent,

Pladevall, Salarich, etcètera—, una colla d'historiadors joves ha tret recentment a la llum una sèrie de llibres com són —per esmentar-ne alguns— *Els orígens històrics de Vic* de Ramon Ordeig, *La industrialització a la Plana de Vic* de Joaquim Albareda, *Els romans i la ciutat d'Ausa* de Maria Dolors Molas, *Els orígens del catalanisme conservador* i *La Veu de Montserrat* de Matias Ramisa, tots ells d'autèntica consulta.

Així mateix, disposem d'una recent *Història d'Osona*, signada per diferents autors que obre unes noves perspectives d'investigació als estudiosos del nostre passat històric i social. Recordem, també, que la revista *Ausa*, òrgan del Patronat d'Estudis Ausonencs, compta amb aportacions dels més il·lustres historiadors actuals.

D'altra banda volem fer notar l'aparició del número 1 d'una nova revista, *Cota Zero*, que "neix d'un treball continuat de cooperació d'un grup d'arqueòlegs promotor del Centre d'Investigacions Arqueològiques d'Osona (...) per tal de donar a conèixer el procés i els resultats d'una investigació científica que comprèn des de la prehistòria fins al món industrial".

les edicions

Un aspecte bastant inèdit a les comarques és el de l'edició, que a Osona es materialitza sobretot en l'editorial Eumo que depèn de l'Escola Universitària Balmes. En una entrevista, el seu director, Ricard Torrents, deia: "L'editorial comença a ser força coneguda perquè toquem uns quants temes diversos. Toquem el camp de l'ensenyament, en la doble vessant d'estudiants i professors, és a dir, formació de mestres; toquem la qüestió de la literatura conjuntament amb *Reduccions*, que vol dir poesia, assaig; després toquem la pedagogia a nivell universitari i tenim una altra col·lecció on entrem en la psicologia".

el teatre

Quan el 1976 la Diputació de Barcelona i l'Ajuntament van crear a Vic el Centre Dramàtic d'Osona de l'Institut del Teatre, hom reconeixia, de fet, unes realitats teatrals i culturals existents, el treball continuat de diverses persones i grups i, una cosa més important encara,

VIC TRASPUEA UN CERT I CARACTERÍSTIC MONUMENTALISME ARQUITECTÒNIC

posava les bases institucionals per consolidar i potenciar aquestes realitats. En efecte, el fet que la comarca d'Osona hagi disposat d'una delegació de l'Institut del Teatre, amb els cursos oficials d'interpretació en una primera etapa i un nucli nombrós d'activitats d'animació teatral, hi ha produït un augment considerable de l'interès pel fenomen teatral.

D'una banda, grups ja existents com La Gàbia, de Vic, o El Rusc, de Manlleu, han millorat positivament llur preparació tècnica; el primer ha passat de ser un grup de teatre independent a ser un grup professional i el segon també té una clara voluntat de professionalització. A més, però, com era lògic, han anat apareixent grups nous, la majoria formats totalment per ex-alumnes del Centre Dramàtic d'Osona, com Cap d'O, de Vic, Vermell 4, de Centelles, L'Amanida mòbil, de Vic, La Bambolina, de Manlleu, Diedre, de Torelló, etcètera, tots amb voluntat professional. Si a això afegim que un seguit d'ex-alumnes del Centre Dramàtic d'Osona treballen en diverses companyies —Els Joglars (també establert a la comarca), La Gàbia, El Rusc, Dagoll-Dagom, Zitzània, Flotats, etcètera—, podem afirmar que un dels objectius fonamentals del Centre Dramàtic d'Osona, la preparació de professionals, ha estat assolit en gran part.

A més de l'ampliació del Departament de Dansa, aprovada ja per la Diputació i condicionada a la possibilitat prevista de comptar amb nous locals per a l'Institut i a la creació del Centre de Producció Dramàtica d'Osona, encara ampliaran més els mitjans teatrals d'una comarca que disposa de teatres de propietat municipal a Centelles, Torelló i Vic.

la música

Les diferents escoles de música d'Osona, i molt especialment la de Vic, fan que sigui rellevant l'ambient musical que s'hi respira.

L'Escola de Música de Vic —la més notable de la comarca— és sustentada en el seu vessant jurídic pel Patronat d'Estudis Ausonencs i en l'econòmic per l'Ajuntament i les quotes dels alumnes. Els títols que s'atorguen són emesos pel Conservatori Superior Municipal de Barcelona i els nivells d'ensenyament corresponen a l'elemental, al mitjà i al superior en totes les matèries

ELS TEXTOS D'EUMO ES COMPONEN TAMBÉ PER PANTALLA

que s'imparteixen —solfeig, harmonia, cant, foniatria, cant coral, direcció coral, instrumentació diversa, etcètera.

La projecció exterior de l'Escola es concreta en el Grup Coral, el Quartet de Corda i, sobretot, en l'Orquestra de Cambra, que ha assolit un alt nivell interpretatiu, tal com hem pogut constatar en la sèrie de concerts que enguany ha ofert amb la col·laboració de solistes de gran renom.

El local de l'Escola és un edifici modernista, propietat de l'Ajuntament i adaptat amb molt d'encert pels tècnics municipals ara fa un parell d'anys, que ofereix unes grans possibilitats per fer-hi una bona labor musical (insonorització, material adequat...). El contingent d'alumnes del darrer curs ha estat de 360.

L'existència i l'activitat de grups corals a la nostra comarca és també notable, tant a nivell de grups mixtos com d'infantils. Algun d'ells —la Coral Canigó, l'Orfeó Vigatà, etcètera— a part dels concerts oferts arreu del país, han portat a cap nombroses actuacions per terres estrangeres.

Des de fa cinc anys, a l'estiu La Gleba ha estat la seu on s'han impartit els Cursos Internacionals de Música portats a cap per quatre professors d' excepció: els germans Claret, Albert G. Attenelle i Enrique Santiago. Sembla que l'any vinent aquests cursos es traslladaran a Vic, on quedaran establerts definitivament per les majors possibilitats que ofereix la ciutat.

Altres manifestacions importants de la branca musical són el concorregudíssim Festival Internacional de Música de Cantonigròs i el Festival de Música de Vic, aquest darrer probablement recuperat d'una manera definitiva i que se celebra en bellíssims marcs del nucli de la ciutat.

la plàstica

Osona ha estat tradicionalment terra de cultivadors de les arts plàstiques, generalment seguint els cànons acadèmics.

La renovació més notable es produí, segurament, en la dècada dels cinquanta amb l'aparició del grup Els 8, alguns membres del qual foren fundadors de la revista *Inquietud* i decidits partidaris de l'avantguarda avançada. Des d'aleshores han coexistit les tendències més diverses.

Les diferents escoles de dibuix de la

AQUEST CARTELL REFLECTEIX UN CERT ATAVISME HISTÒRIC

comarca, la secció de plàstica de l'Escola Universitària de mestres i l'Escola d'Arts i Oficis, amb professorat competent i obert a les iniciatives actuals, han fet una aportació definitiva —a una realitat ja existent— en les branques de l'art que van des de la pintura al vídeo, passant, naturalment, per l'escultura, el tapís, la ceràmica, el disseny, el grafisme.

Avui, Osona ofereix un nivell de creació plàstica considerable que ha fet possible la presentació de gent de la comarca en diferents exposicions individuals i col·lectives d'arreu del món.

altres activitats

D'altres grups i entitats amb molta vitalitat són, per exemple, el Circ Sè-mola; els Titelles Naip; el Cine Club Vic, un dels més antics del país, premi Sant Jordi 1964-65 al millor Cine Club de Catalunya, que porta ja prop de 600 sessions celebrades; el Grup de Recerca Folklòrica d'Osona que treballa amb un gran rigor i porta editats diversos

llibres i publicacions de notable interès; la delegació a Osona de Joventuts Musicals que, ultra les activitats pròpies, col·labora estretament en l'organització d'actes musicals amb l'Ajuntament de Vic i d'altres municipis.

La majoria d'aquestes entitats i algunes d'altres tenen les seves dependències a la Casa Municipal de Cultura, Can Galadies, un antic edifici renaixentista de propietat municipal, restaurat recentment per l'Ajuntament vigatà.

mancances

Malgrat els esforços de les entitats i dels ajuntaments d'Osona per tal de mantenir el nivell cultural de la comarca, hi ha aspectes que ultrapassen les seves possibilitats. Les poblacions de la comarca no són pas massa grans. La capital, Vic, arriba just als 30.000 habitants. Els pressupostos municipals que es poden destinar a Cultura resulten del tot insuficients per cobrir les necessitats de les infraestructures materials i econòmiques. I, així, ens trobem, per

exemple, que el local de l'Institut del Teatre, el de l'Escola de Dibuix de Vic i tants d'altres funcionen en condicions molt precàries.

Ens trobem que el Teatre Municipal de Vic, ciutat on el factor teatral té tanta importància, necessita una adequació urgent; que no hi ha locals d'assaig; que grups teatrals de tant prestigi com La Gàbia passen per unes dificultats d'ordre econòmic que fan perillar la seva continuïtat.

A més, tenim que l'Orquestra de Cambra de l'Escola de Música de Vic no es pot mantenir d'una manera estable, perquè molts dels seus membres cerquen professionalitzar-se en altres formacions que els assegurin de poder viure de la música.

Són circumstàncies que no es podran resoldre sense un suport institucional important i decidit que possibiliti que la nostra comarca segueixi treballant en benefici de la cultura del país.

ARMAND QUINTANA I PANEDAS
Industrial. Delegat de Cultura de l'Ajuntament